

Hoitotoimien järjestelmällinen kohdentaminen perinnebiotooppien suojelun edistämiskeinona

Lyhyt kuvaus: Tutkimuksessa analysoitiin kansallista paikkatietokantaa, joka sisälsi perinnebiotooppien ja niiden lajiston esiintymistietoja. Perinnebiotoopit ovat vaihtelevia, laidunnus- tai niittohoidosta riippuvaisia elinympäristöjä, jotka ovat arvokkaita luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön kannalta. Analyysissä tarkasteltiin, miten nykyistä inventoitujen perinnebiotooppien verkostoa voitaisiin täydentää ekologisista perusteista pitäen mielessä hoitoon liittyvät luonnonsuojelulliset tavoitteet. Priorisaatioon perustuvien hoitoskenaarioiden avulla esitetään, minne hoitotoimia tulisi suunnata suojelualueilla ja niiden ulkopuolella.

Alue: Analyysi kattoi koko Suomen. Mukana olivat sekä suojelualueiden perinnebiotoopit (valtion omistamat ja yksityisillä suojelualueilla sijaitsevat) että suojelemattomat yksityismaiden kohteet.

Aineistot: Käytössä oli viisi erilaista lähtöaineistoa: (1) inventoidut perinnebiotoopit, yhteensä n. 30 300 ha (Suomen ympäristökeskus); (2) maatalouden ympäristökorvauksen perinnebiotooppien hoitosopimuskohteet vuodelta 2014, n. 19 200 ha (Maa- ja metsätalousministeriö); (3) luontotyyppi-inventoinnit suojelualueilla ja valtion mailla, n. 4 620 200 ha (Metsähallitus, Luontopalvelut); (4) suojelualueiden perinnebiotooppien paikkatietokanta, n. 32 200 ha (Metsähallitus, Luontopalvelut); ja (5) 16 077 esiintymäpistettä 133 perinnebiotoopille erikoistuneelta putkilokasvilajilta (Herttatietokanta, Suomen ympäristökeskus).

Tavoite: Analyysin tavoitteena oli havainnollistaa miten perinnebiotooppien hoitoa voidaan kohdentaa alueellisesti, eikä siinä suoranaisesti tavoiteltu kohdetason tärkeysjärjestystä. Kansallisen tavoitteen mukaisesti hoitoon pitäisi saada yhteensä 60 000 hehtaaria perinnebiotooppeja: tämä sisältää kaikki inventoidut perinnebiotoopit sekä huomattavan määrän niiden ulkopuolisia kohteita. Tätä tavoitetta mukaillen tutkimus perustui neljän pesittäisen hoitoskenaarioiden rakentamiseen (A: inventoidut perinnebiotoopit, B–D: inventoidut perinnebiotoopit sekä asteittainen hoitoverkoston laajentaminen inventoimattomille kohteille). Yhdestä skenaarista seuraavaan siirryttäessä hoitoalaa lisättiin aina noin 4 000 hehtaaria. Näin saatiin rakennettua realistinen, asteittainen malli hoitoverkoston perustamiselle ja laajentamiselle. Laajin hoitoskenario (D) kattoi yhteensä lähes 45 000 hehtaaria perinnebiotooppeja.

Missä käytetään: Tulokset soveltuvat perinnebiotooppien hoitokorvausten spatiaaliseen kohdentamiseen. Metsähallituksen Luontopalvelut voi käyttää tuloksia suojeltujen perinnebiotooppien hoidon kiireellisyyden määrittämisessä. Tuloksista on hyötyä myös, kun perinnebiotooppien maastoinventointeja halutaan suunnata alueille, joilla on runsaasti niihin liittyviä luontoarvoja.

Analyysin erityispiirteet: Koska analyysissä yhdistettiin olemassa olevaa paikkatietoa perinnebiotooppien luontotyypeistä ja lajistosta, saatiin muodostettua maanlaajuinen spatiaalinen yhteenveto perinnebiotooppeihin liittyvistä luonnonsuojelullisista arvoista. Tässä otettiin huomioon myös perinnebiotooppilajien korvaavia elinympäristöjä, koska ne myötävaikuttavat perinnebiotooppien kytkeytyneisyyteen. Perinnebiotooppityyppien ja -lajien suojelustatukset sisällytettiin analyysiin aineistojen rakenteen ja painoarvojen avulla. Analyysi räätälöitiin kansallisen hoitotavoitteen mukaiseksi pakottamalla kaikki inventoidut kohteet priorisaation kärkipäähän (hierarchical mask). Lisäksi tarkasteltiin perinnebiotooppien nykyistä hoitotilannetta ja verrattiin sitä Zonationin tuottamaan optimoituun hoitoverkostoon. Tulokset esitettiin yleistetyillä kartoilla, joissa jokaisen skenaarion sisältämät priorisoidut kohteet ryhmiteltiin 100 km²-ruuduille.

Viite / Linkki Raatikainen, K. J., M. Mussaari, K. M. Raatikainen & P. Halme. 2017. *Systematic targeting of management actions as a tool to enhance conservation of traditional rural biotopes. Biological Conservation 207: 90–99. <http://dx.doi.org/10.1016/j.biocon.2017.01.019>*

Lisätietoja: Kaisa Raatikainen (Jyväskylän yliopisto, kaisa.raatikainen@jyu.fi), suojelubiologi Maija Mussaari (Metsähallitus, Luontopalvelut, maija.mussaari@metsa.fi), suojelubiologi Katja Raatikainen (Metsähallitus, Luontopalvelut, katja.raatikainen@metsa.fi)